

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГАБОРЕЦЬ Ольга Андріївна – асистент кафедри медичної фізики та інформаційних технологій № 2 Донецького національного медичного університету.

Наукові інтереси: розвиток самовдосконалення майбутніх лікарів засобами інформаційних технологій.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

HABORETS Olha Andrievna – assistant Lecturer of Department of medical physics and information technologies № 2 Donetsk national medical University.

Circle of scientific interests: development of self-improvement of future doctors by means of information technologies.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2020 р.

УДК 378.147:908

DOI: 10.36550/2415-7988-2020-1-190-187-192

ДУБЕЛЬ Ігор Миколайович –

аспірант кафедри педагогіки

Криворізького державного педагогічного університету

ORCID:<https://orcid.org/0000-0003-2086-6373>

e-mail: dubelim@kdpu.edu.ua

**СИСТЕМА СУЧАСНИХ ДИДАКТИЧНИХ КРИТЕРІЇВ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ
ВИЩОЇ КРАЄЗНАВЧОЇ ОСВІТИ**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Останнім часом предмети краєзнавчого циклу стають все поширенішими та все популярнішими у контексті підготовки бакалаврів та магістрів цілої низки гуманітарних спеціальностей: географів, істориків, етнографів, економістів, філологів тощо. Така тенденція пояснюється тим, що освітнє краєзнавство, виступаючи трансдисциплінарним напрямком, несе в собі інтегруючи освітню функцію, завдяки якій стає можливим поліаспектний підхід до вирішення тих питань та проблем, які первісно перебувають у дещо різних наукових площинах. Таким чином, за допомогою аналітичного, синтетичного, конвергентного та інших методів шляхом моделювання може реалізовуватися його ключова, на наш погляд, функція – прогностична. Її продуктом виступають обґрунтовані наукові моделі розвитку простору та суспільства – геопросторові та економіко-соціальні. Зарубіжний досвід демонструє, що на базі таких прогнозів доцільно моніторити та планувати розвиток цілих секторів державної економіки та формувати позитивні споживчі та культурні настрої громадян. У своєму дослідженні ми виходимо із тієї тези, що в освітньому краєзнавстві у близькому майбутньому має бути зроблено акцент на прикладній підготовці фахівців, що у подальшому принесе, у першу чергу, практичну користь державі.

Однак на заваді цьому наразі стоять відсутність ефективної теоретико-

методологічної бази для забезпечення такої реформи вищої краєзнавчої освіти та брак сучасного обладнання і софту на базі вітчизняних ЗВО.

Так, у Постанові Кабінету Міністрів (№789 від 10.06.2002 р.) «Про затвердження Програми розвитку краєзнавства на період до 2010 року» зазначалося, що краєзнавство залишалось недостатньо розвинутою галуззю науки. На той момент існувала об'єктивна потреба у фундаментальному розвитку теоретичних розробок і термінології в цій галузі. Незважаючи на значний обсяг наукових розробок у цій царині за останнє десятиріччя, наразі, на жаль, все ще відсутня чинна Програма розвитку краєзнавства в Україні, немає жодного посібника із основ краєзнавства, рекомендованого Міністерством освіти та науки до використання в ЗВО, а освітні програми загальних краєзнавчих дисциплін розробляються виключно профільними кафедрами самих ЗВО, що не сприяє їх уніфікації та стандартизації та відповідно, ускладнює їх експертну оцінку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дидактичні засади краєзнавчої освіти у вищій вітчизняній школі досліджували такі науковці, як С. Рудницький, Ф. Заставний, І. Ровенчак, П. Тронько, П. Шищенко М. Костриця, І. Зязюн, В. Круль, О. Маринич, А. Байцар, О. Топузов, В. Бугрій, С. Архангельський, Г. Карпов, О. Гончаров, М. Мирош, Я. Івах; Л. Вішнікіна, О. Лиховид, Г. Попович, Г. Сорокіна, П. Кропоткін. Власне

міждисциплінарній специфіці краєзнавства, його підходам, методам та перспективам як сучасного наукового напрямку присвячені праці П. Толочка, О. Реєнта, П. Кононенка, Р. Маньковської, О. Бажана, Г. Піскорської.

Метою статті є детальний розгляд актуальних дидактичних критеріїв формування змісту вищої краєзнавчої освіти, встановлення існуючих між ними принципів взаємозв'язків та методичних механізмів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діалектичною проблемою краєзнавства є динамічний розвиток самої сфери краєзнавчих знань та пошук актуальних методів, засобів та форм їх пізнання та роботи із ними. У наш час будь-яка територія, навіть найменша, принципово більше не може розглядатися ізольовано, як «річ у собі», без урахування міжнародних та планетарних процесів. Бурхливі процеси глобалізації, кліматичних змін, діджиталізації, мультикультурності та екстериторіальний принцип функціонування значної частини людського соціуму викликають потребу у методологічній корекції навіть науково усталених доктрин. Відтак, ми маємо розуміти, що для забезпечення перспектив наукового розвитку краєзнавства фахівцям сьогодні недостатньо займатися лише вивченням принципів поділу території та дослідженням внутрішньодисциплінарних функціонально-ієрархічних взаємозв'язків (наприклад, у системі «географія» – «краєзнавство» – «географічне краєзнавство»).

На нашу думку, ці особливості мають бути враховані при розробці нових і модернізації існуючих освітніх програм підготовки фахівців-краєзнавців у ЗВО.

У своєму дослідженні ми пропонуємо за допомогою кількох дидактичних критеріїв (власне педагогічного, особистісного, науково-прикладного, предметного та технологічного) змоделювати загальний процес формування змісту вищої краєзнавчої освіти. Названі нами дидактичні критерії не є відчуженими один від одного, а знаходяться у тісній функціонально-змістовій взаємодії один із одним, тому використовуючи системний підхід, ми можемо продемонструвати принципові методичні взаємозв'язки між ними (див. Рис. 1).

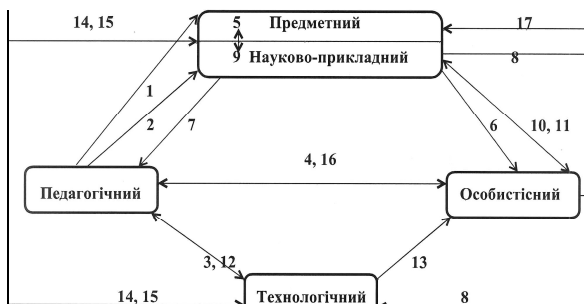

Рис. 1. Взаємозв'язки у системі дидактичних критеріїв формування змісту вищої краєзнавчої освіти

Власне педагогічний критерій визначення змісту краєзнавчої освіти у ЗВО – це оформлення навчального плану предмету краєзнавчого циклу з точки зору методики та організації навчального процесу. Так, саме педагогічний критерій визначає послідовність етапів краєзнавчого навчання студентів, забезпечує органічне поєднання теорії із практикою, урахування психологічних та вікових особливостей студентів, формує «дорожню карту» навчання та контролює якість засвоєних знань, умінь, навичок. На основі педагогічного критерію доцільно також формувати та розкривати виховну, громадянську, аксіологічну роль краєзнавства у вищій школі. У своїй функціонально-змістовій взаємодії (тут і надалі в тексті критеріальні взаємозв'язки позначаються відповідною цифрою згідно з Рис. 1) педагогічний критерій допомагає підбрати ефективні організаційно-дидактичні засоби та методики у науково-прикладному та предметному компонентах [1], виробляє нові інтерактивні навчальні методики у технологічному критерії [3] та забезпечує індивідуальний підхід до навчання у особистісному [4].

Науково-прикладний критерій забезпечує визначення суті краєзнавчої освіти через галузеві науки або в залежності від практичного наукового застосування. При формуванні освітньо-краєзнавчого змісту тут необхідно робити акцент на певну спеціальність та/або спеціалізацію, яку здобувають студенти. Таким чином, у перспективі краєзнавство, користуючись своєю ультрадисциплінарністю, повинно виступати не виключно теоретичним, описовим напрямком у науці, а унікальним дослідницько-аналітичним засобом. Заклавши науково-прикладну компоненту у зміст краєзнавчої підготовки студентів, на виході ми зможемо отримати покоління фахівців, які за допомогою певних методів (порівняльного, синтетичного, аналітичного,

дедуктивного, синергетичного тощо) знаходитимуть у геопросторових та суспільних процесах аналогії і розбіжності, загрози і підказки до їх вирішення, застерігатимуть та обґрунтовуватимуть взаємодію людства із довколишнім світом. Адже лише краєзнавство може ефективно інтегрувати через себе, наприклад, історію та економічну географію, або геологію та етнографію.

Аналізуючи змістово-функціональні зв'язки науково-прикладного критерію формування краєзнавчої освіти ми можемо виділити його вплив на предметний, де він забезпечує добір відповідних підгалузевих варіативних дисциплін для вивчення [5]. У особистісному критерії науково-прикладний визначає також форми індивідуальної роботи студентів у певній науковій галузі краєзнавчих досліджень. До певної міри існує тут і взаємозв'язок із педагогічним критерієм: науково-прикладний (і предметний також) критерій динамічно змінюється із розвитком науки, що вимагає періодичної актуалізації педагогічних умов навчання.

Надзвичайно важливим є формування запиту на вироблення та впровадження у наукову діяльність відповідних технічних та матеріальних засобів для реалізації науково-прикладного критерію у краєзнавстві. Таким чином він на пряму пов'язаний із технологічним критерієм.

Предметний критерій визначення змісту краєзнавчого навчання, на наше переконання, є похідним і залежним від науково-прикладного; у рамках певної наукової галузі він визначає перелік спеціальних дисциплін із відповідної області краєзнавства. Наприклад, у загальному географічному краєзнавстві це можуть бути, наприклад, геологічне, гідрологічне, морфологічне, кліматичне, економіко-географічне краєзнавство тощо (або ж вони можуть виступати окремими краєзнавчими блоками). Цей критерій у пропонованій нами концептуальній схемі є найбільш конкретним і визначає, як уже зазначалося, безпосередній дисциплінарно-предметний зміст краєзнавчого навчання. У ієрархічній структурі змістових критеріїв краєзнавства він взаємодіє, перш за все, із науково-прикладним, який відносить його до певної наукової галузі; із особистісним, де може існувати, на нашу думку, подвійна взаємодія: з одного боку, предметний критерій впливає на розвиток особистісного (через вибір варіативних та інваріативних краєзнавчих спеціальностей, формування нових

актуальних методів досліджень, якнайбільш підходящих для нього), так і навпаки: деякі із обраних студентами індивідуальних форми роботи у краєзнавстві можуть бути реалізовані лише в межах певної спеціальності (наприклад, геоморфологічне, гідрологічне, етнографічне краєзнавство тощо). Через науково-прикладний критерій здійснюється взаємодія із педагогічним, який визначає необхідні методики для його ефективного вивчення студентами та із технологічним, засобами якого він вивчається і представляється.

Технологічний критерій визначення змісту вищої краєзнавчої освіти обумовлений технічними, технологічними, матеріальними засобами забезпечення освітнього процесу. Іншими словами, це необхідні у сучасному географічному краєзнавстві технічні прилади, електронні ресурси для досліджень і професійного спілкування та усталена методика користування ними. Сюди може входити практично весь спектр комп'ютерної та мультимедійної техніки, аудіо та фотоапаратура, мобільні гаджети тощо, а також веб-ресурси: краєзнавчі портали, форуми, довідники та ін. Фахова робота з ними є невід'ємною фундаментальною комунікативною та технічною компетентністю майбутнього фахівця-краєзнавця, який він має оформити та розвинути за час навчання. Уже зараз студенти є інтегрованими у сферу цифрового професійного спілкування із самого початку навчання – за допомогою різноманітних навчально-комунікативних сервісів Google, електронних бібліотек, репозитаріїв, дистанційних учаснях у наукових конференціях тощо.

Окремо наголосимо на тому, що у перспективі прикладні можливості краєзнавства вимагають все більш складного обладнання та навичок роботи із ним: це можуть бути аналітично-обчислювальні програми, створення дослідницьких моделей для співставлення різних масивів даних щодо певних територій: їх економічної статистики, клімату, населення тощо. Ми гадаємо, що якнайперспективніше у цьому контексті наразі виглядають так звані нейронні мережі та так звані «Big Data» – методи обробки великого обсягу даних. Коротко охарактеризуємо найцікавіші, на нашу думку, алгоритми.

Імітаційне моделювання («simulation») – метод, що дозволяє будувати моделі, що описують процеси так, як вони би проходили у дійсності. Імітаційне моделювання можна

розглядати як різновид експериментальних випробувань [5]. У краєзнавчій перспективі це доцільно проаналізувати як метод для моделювання тих чи тих геосоціальних процесів у певному місці у певний час. Однак для ефективності цього методу вимагається якнайбільше точних даних: географічних, економічних, соціальних, статистичних, екологічних та ін.

Просторовий аналіз («spatial analysis») – клас методів, що використовують топологічну, геометричну і географічну інформацію, що вилучається із даних [5]. Доцільно проводити дослідження цього виду аналізу для просторового вираження локальних процесів, інакше кажучи, це можуть бути значні обсяги даних аерофотозйомки, фізико-географічні, картографічні, геодезичні відомості. За умови розробки відповідного алгоритму ми могли б проводити надзвичайно точну аналітику локальних процесів та явищ, застосовуючи синтез та порівняння таких груп даних у різних співвідношеннях.

Статистичний аналіз – аналіз часових рядів, А/В-тестування (A/B testing, «split testing») – метод маркетингового дослідження; при його використанні контрольна група елементів порівнюється із набором тестових груп, у яких один чи кілька показників були змінені, щоб з'ясувати, які зі змін покращують цільовий показник [5]. Може застосовуватися при вивченні локальних соціально-економічних явищ: демографії, торгівлі, міграції, промисловості, сфери послуг тощо.

Візуалізація аналітичних даних – подання інформації у вигляді малюнків, діаграм, з використанням інтерактивних можливостей і анімації, як для отримання результатів, так і для використання в якості вихідних даних для подальшого аналізу. Це найілюстративніший вид репрезентації «Big Data», що використовується для фізичного відображення результатів моделювання, проектування та представлення їх широкому загалу користувачів.

У взаємодії із іншими підходами до визначення змісту краєзнавчої освіти у технологічного критерію є такі взаємозв'язки: для педагогічного компоненту він задає нові технічні умови, необхідні для ефективного навчання, від нього отримує вироблення нових інтерактивних методик навчання [3]; особистісному – формує дослідницько-комунікативне середовище, є ефективним засобом вираження своїх думок та апробації відкриттів; науково-прикладному (та

предметному) критерію забезпечує засоби і технології для дослідницької практики, а від них отримує запити та мотивацію на вироблення інноваційних специфічних технологічних продуктів, покликаних вирішити певну проблему.

Особистісний критерій у змісті вищої краєзнавчої освіти визначається через психологічні, інтелектуальні, організаторські, комунікативні, лідерські якості як викладача так студента. Викладач певною мірою формує програми краєзнавчих спецдисциплін та особистою працею та прикладом доносить їх зміст до відома студентів, розкриває їх практичну роль. Студент у концепції даного підходу також виступає як активний суб'єкт навчального процесу. А отже, у нього є можливість вибирати форми та способи теоретичного навчання краєзнавству – перш за все, варіативний спецкурс із краєзнавства, який йому до вподоби (наприклад, під час навчання у магістратурі у рамках академічної мобільності) академічні лекції у ЗВО, онлайн-лекції, робота із документацією. Практична форма географічного краєзнавства може бути ще ширшою в сенсі особистісного підходу – студентам пропонуються до виконання у якості залікових робіт індивідуальні дослідницькі проекти (курсів роботи, пошукові дослідження, конкурсні праці), для поточної перевірки якості засвоєних знань – семінари, практичні роботи (в тому числі із застосуванням «хмарних» технологій, наприклад, «Google Classroom»), численні краєзнавчі колоквиуми та конференції на базі вітчизняних ЗВО – для представлення результатів власних досліджень.

У ієрархічній системі змістових взаємозв'язків особистісний критерій формування краєзнавчої освіти пов'язаний із педагогічним, якому він створює запит на формування методологічних засобів для певних форм індивідуальної роботи студентів (16), із предметним (17) – деякі форми індивідуально-дослідницької роботи можуть формулюватися та виконуватися лише в межах певних спеціальних краєзнавчих дисциплін).

Крім того, ми вважаємо за потрібне зазначити, що окремим інтегральним *змістовим компонентом* у структурі вищої краєзнавчої освіти є *патріотичний*. Хоча у своїй схемі ми не виділяємо його як окремих критерій формування змісту краєзнавчої освіти (на наш погляд, він є складовою частиною інших критеріїв), слід розглянути це питання детальніше.

Ще В. Сухомлинський писав: «Подбайте, щоб тисячі найтонших ниток пов'язували особистість з Вітчизною – це перша порада батькові, матері, педагогу. Ми піклуємося як про те, щоб у свідомості, у емоційній пам'яті дітей назавжди зберігалися найменші деталі рідної природи, ті незабутні куточки, з яких поступово складається світ, дорогий для людини» [4].

Законом України «Про вищу освіту» освітнім завданням визначається «...формування особистості шляхом патріотичного... виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності» [3]. Краєзнавство як гуманітарний трансдисциплінарний напрямок не може ефективно функціонувати без патріотичної складової у своєму змісті, адже це, перш за все, шанобливе, розумне та дбайливе ставлення до рідного краю.

Науковець В. Кремень зазначає: «у структурі особистості, як активного суб'єкта суспільства, важливе місце відводиться саме краєзнавчій діяльності особистості, сутність якої складає любов до рідного краю, патріотизм, інтерес і творче ставлення до краєзнавчої роботи, потреба у здобутті краєзнавчих знань завдяки вивченню історичного минулого і шанобливого ставлення до спадщини, народних традицій і звичаїв» [1].

Р. Маньковська зазначає, що «краєзнавство виступає як важливий інструмент науково-інтелектуального та духовного впливу на формування державницької свідомості та патріотичних почуттів в молодих громадян нашої країни» [2].

Ми розділяємо обидві ці думки щодо вираження взаємозв'язків краєзнавчої роботи та патріотизму. Очевидно, що якнайефективнішим вивчення краєзнавства буде лише тоді, коли об'єкти навчального процесу (як студенти так і педагог) будуть відчувати повагу до рідного краю, внутрішню необхідність його розвитку та зміцнення. Ми стверджуємо, що вітчизняне наукове краєзнавство за своїм змістом та метою повинно бути *національним українським краєзнавством* – від теоретичних напрацювань Ю. Костриці та П. Шищенка щодо районування українських територій до створення прикладних прогностичних моделей розвитку регіонів (у контексті адміністративно-територіальної реформи нашої держави).

Поміж тим, у своєму дослідженні ми не

схильні виділяти «патріотичний критерій» у визначенні змісту краєзнавчої освіти у ЗВО у тому числі через ризики методичного перевантаження освітніх програм та його односторонню суб'єктну підпорядкованість уже виділеним нами змістовим критеріям (окрім особистісного). Натомість ми трактуємо патріотичний зміст краєзнавчої освіти як *«інтегральний аксіологічний компонент освітньо-краєзнавчого процесу, що має теоретико-методологічне значення і визначається особистісно-мотиваційною сферою суб'єктів навчання»*.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Хронологічний аналіз змісту вищої краєзнавчої освіти чітко показує тенденції до індивідуалізації, віртуалізації та збільшення вузько-специфікованих тем краєзнавчих досліджень (через розвиток цього напрямку та все більшого накопичення основного масиву знань). На жаль, такі перспективні у краєзнавстві технології обробки даних як імітаційне моделювання, просторовий статистичний та аналіз, візуалізація аналітичних даних наразі лише починають розвиватися і поки що мало виражені у краєзнавчих дослідженнях. Однак ми маємо підстави допускати, що майбутнє прикладне краєзнавство не зможе обійтися без сучасного програмного софту та потужної інформаційно-обчислювальної техніки. Ми вважаємо це питання гідним окремого спеціалізованого дослідження на стику із математичними науками. Вважаємо, що системне застосування вищезазначених інтерактивних та практичних засобів навчання при вивченні студентами краєзнавчих дисциплін сприятиме формуванню компетентних фахівців-краєзнавців, здатних до тривалих самостійних пошуків та вирішення аналітично-прикладних задач. Очевидно, що якнайефективнішим такою особистісний підхід у змісті краєзнавчої освіти буде лише при дотриманні «суб'єкт-суб'єктної» моделі навчання, де між викладачем і студентами буде вибудовуватися активна мотиваційно-ціннісна сфера.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Кремень В. Г. Вітчизняне краєзнавство: стратегічні орієнтири сучасної освітньої парадигми. *Краєзнавство*. 2011. № 3. С. 10–15.
2. Маньковська Р. В. Краєзнавство і освіта: витоки і перспективи співбуття. *Краєзнавство*. 2011. № 3. С. 16–23.
3. Про вищу освіту: Закон України від 25.09.2020 № 1556-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата

звернення: 23.11.2020).

4. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа. Розмова з молодим директором. Вибрані твори в 5-ти т. Т.4. К. : Рад. школа, 1976. 640 с.

5. Технології та інновації. Big Data (Великі дані). URL: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/big-data-bolshie-dannye> (дата звернення: 23.11.2020).

REFERENCES

1. Kremen', V. H. (2011). *Vitchiznyane krayeznavstvo: Stratehichni oriyentiri suchasnoyi osviti'oyi paradyhmy*. [Domestic local lore: strategic guidelines of the modern educational paradigm]. Krayeznavstvo.

2. Man'kovs'ka, R. V. (2011). *Krayeznavstvo ta osvita: vitoky ta perspektyvy spivrobotnytstva*. [Local lore and education: origins and prospects of coexistence]. Krayeznavstvo.

3. About higher education: Law of Ukraine dated September 25, 2020 No. 1556-VII, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (accessed 23 November 2020).

4. Sukhomlyns'ky, V. O. (1976). *Pavlys'ka*

serednya shkola. Rozmova z molodym dyrektorom. [Pavlyska high school. Talk with a young director]. Kyiv.

5. *Tekhnolohiyi ta innovatsiyi. Big Data (Velyki dani)*. [Technology and innovation. Big Data], available at: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/big-data-bolshie-dannye> (accessed 23 November 2020).

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДУБЕЛЬ Ігор Миколайович – аспірант кафедри педагогіки Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: дидактика вищої школи: краєзнавство.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DUBEL Ihor Mykolaiovych – Post-graduate student of the Department of Pedagogy of Kryvyi Rih State Pedagogical University.

Circle of research interests: higher school didactics, local history.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2020 р.

УДК 37.018.1(043.5)

DOI: 10.36550/2415-7988-2020-1-190-192-19

ОЛІЗЬКО Олена Вікторівна –

аспірант кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка

ORCID:<https://orcid.org/0000-0001-6284-5461>

e-mail: pednauk@gmail.com

ВНЕСОК ПЕДАГОГІВ-ПРОСВІТНИКІВ У СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК
СЛІСАВЕТГРАДСЬКОГО БЛАГОДІЙНОГО ТОВАРИСТВА
ПОШИРЕННЯ ГРАМОТИ ТА РЕМЕСЕЛ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Розбудова української незалежної держави створила сприятливі умови для відновлення і розвитку педагогіки, національної системи освіти і виховання дітей та молоді в Україні.

Успішність реформування в освітній галузі значною мірою залежить від того, наскільки повно і ефективно будуть використані ті позитивні надбання, які базуються, передусім, на національному і регіональному педагогічному досвіді. Цілковитим закономірним, що в період переоцінки та переосмислення існуючих істин, головне місце в освіті займає потенціал вітчизняної педагогічної думки. Одним із напрямів історико-педагогічних досліджень є вивчення спадщини педагогів минулого. Вивчення ідей, поглядів, концепцій визначних культурно-освітніх діячів і педагогів минулого збагачує й урізноманітнює наші

уявлення про історико-педагогічний процес, а відтак сприяє його новому прочитанню, відкриває його нові грані, новий зміст, нові цінності досліджень.

Переосмислення їхньої творчої спадщини відкриває нові підходи й можливості вивчення історико-педагогічних явищ. Характерною ознакою сучасного розвитку історико-педагогічної науки є ґрунтовне, конструктивне та науково-об'єктивне вивчення вітчизняного науково-педагогічного досвіду, педагогічної біографії, спадщини громадських діячів та видатних учених.

Дослідження з питань наукового здобутку педагогів, громадських діячів Слісаветградщини дозволяють зробити доступними для більш широкого загалу суспільства педагогічно-просвітницькі ідеї творчої спадщини фахових педагогів краю, розширити і збагатити розуміння нашими